TARTU OSKAR LUTSU NIMELINE LINNARAAMATUKOGU

KÄSKKIRI

Tartu 12.11.2026 nr 16

Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu komplekteerimise põhimõtted

Võttes aluseks Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu põhimääruse §5 ja kogude arenduse osakonna juhataja Tamara Kozõreva koostatud dokumendi:

kinnitan Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu komplekteerimise põhimõtted.

Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu komplekteerimise põhimõtted

1. Juriidiline taust

Käesolev dokument annab ülevaate komplekteerimise põhimõtetest ja korraldusest Tartu linnaraamatukogus. Kogude kujundamise aluseks on järgmised dokumendid:

- kultuuriministri 12. juuli 2004. a määrus nr 9 „Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend“;
- kultuuriministri 9. jaanuari määrus nr. 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord”
- Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu põhimäärus („Linnavolikogu määrus nr 48, 20.12.2018”, millega kehtestatakse rahvaraamatukogu seaduse § 6 lõike 1 alusel Tartu linna põhimääruse § 21 lõiget 3, mis sätestab asutuse põhiülesandeks koguda, korrastada ja säilitada informatsiooni ning teha see oma lugejatele kättesaadavaks)

2. Komplekteerimise korraldus

Komplekteerimine toimub keskselt, selle korraldamise eest vastutab kogude arenduse osakond, kes peab ka statistilist arvestust kogude lisandumise ja mahakandmise üle.

Kogude arenduse osakond koostab iga nädal uute raamatute tellimisnimekirja. Nimekiri pannakse üles raamatukogu siseveebi, kus iga osakond saab märkida, mida ja kui palju soovib tellida. Valiku teeb osakonna/ harukogu juhataja või peaspetsialist. Üldjuhul püütakse osakondade ja harukogude ostusoove täita, kuid kogude arenduse osakonnale jääb vajadusel õigus teha nimetuste ja eksemplaride osas muudatusi.

Vajadusel arutatakse kogudesse puutuvaid teemasid ühiselt kogude toimkonnas, kus on esindatud kõik osakonnad ja harukogud.

3. Komplekteerimise allikad

Komplekteerimise allikaks on

- ostud,
- annetused,
- kadunud/rikutud väljaannete asendamine.

Ostudeks vajalik rahastus tuleb Tartu linnalt ja kultuuriministeeriumilt. Vähemalt 30% teavikute hankimiseks eraldatud riigieelarvelisest toetusest kasutatakse kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruses loetletud tingimustele vastavate väljaannete komplekteerimiseks.

Väljaandeid ostetakse hulgimüügifirmadelt, kirjastajatelt, kauplustest, autoritelt, pidades silmas kõige soodsamat pakkumist.

Annetusi võetakse vastu valikuliselt, kogusse arvatakse vaid raamatukogule vajalikke heas korras väljaandeid.

Kadunud või rikutud väljaanne asendatakse sama väljaandega. Kui see ei ole võimalik, siis konsulteeritakse raamatukoguhoidjaga – asendamiseks sobivad vaid raamatukogule vajalikud väljaanded.

4. Komplekteerimislaadid
   Raamatukokku hangitavad komplekteerimislaadid on:

- raamatud (sh koomiksid),
- perioodika (ajalehed, ajakirjad),
- auvised (CD-d, vinüülid, helikassetid, heliraamatud, DVD-d),
- arvutimängud,
- lauamängud,
- noodid,
- e-väljaanded (e-raamatud ja audioraamatud)

Lisaks väljaannetele hangitakse ka lugereid (IT-osakond), muusikainstrumente (muusikaosakond) ja seemneid (seemneraamatukogu töötajad).

5. Keeled
   Peamiselt komplekteeritakse kõige enam kasutatavates keeltes (eesti, inglise, vene, saksa, ukraina), väiksemas mahus ka muudes keeltes ilmunud kirjandust.

- Eestikeelse kirjanduse osakaal on u 90%.
- Kõige laiem valik võõrkeelset kirjandust komplekteeritakse inglise keeles.
- Soomekeelset kirjandust komplekteeritakse koostöös Soome Instituudiga.
- Muudes võõrkeeltes komplekteeritakse võimalusel eesti autorite teoste tõlkeid.
- Erinevates keeltes raamatute valikut aitavad täiendada annetused.
- Seoses sõjaga ei osteta väljaandeid Venemaalt ega Valgevenest.

6. Eksemplaarsus
   Eksemplaarsuse otsustamisel lähtutakse eelarve võimalustest (alati ei saa paraku juhinduda hetke nõudlusest). Juhul kui kasutust ei ole võimalik prognoosida, tellitakse teost esialgu minimaalne kogus.

   Kogude kasutuse analüüsi tulemusel on võrreldes varasemate aastatega vähendatud tellitavate väljaannete eksemplaarsust, seda eelkõige järgmistel puhkudel:

a. kergekaaluline ajaviite tõlkekirjandus,
b. tundmatute eesti autorite debüütraamatud,
c. aimekirjandus.

   Eksemplaride paremat liikumist soodustab väljaannete tellimise võimalus harukogude ja keskkogu vahel.

   Ostetavate eksemplaride hulk

	kokku	keskkogu	harukogud (4)
Laste- ja noortekirjandus	1-9	1-5	1*
eestikeelne ilukirjandus	1-10	1-6	1*
võõrkeelne ilukirjandus	1-3	valikuliselt 1	valikuliselt 1
eestikeelne erialakirjandus	1-8	1-4	valikuliselt 1
võõrkeelne erialakirjandus	1	valikuliselt 1	

*1 eksemplar, vajadusel rohkem

7. Sisuline valik

7.1. Üldised põhimõtted

Kogude kujundamisel arvestatakse Tartu linna lugejate huvidega, püüdes samas pakkuda võimalikult kvaliteetset kirjandust. Komplekteerimisel ja järelkomplekteerimisel lähtutakse sellest, et kogud oleksid mitmekesised ja vastaksid lugejate vajadustele, arvestades nende vanust, rahvust, populaarseid valdkondi jm.

Erialakirjanduse komplekteerimisel arvestatakse ka teiste Tartus asuvate suuremate raamatukogudega (Tartu Ülikooli raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu ja Maaülikooli raamatukogu) ning püütakse vältida dubleerimist eriti võõrkeelsete väljaannete osas.

7.2 Eesti väljaanded

Hangitakse enamik Eesti suuremate kirjastuste raamatuid ja valikuliselt väiksemate kirjastajate väljaandeid. Raamatukogule vajalikest nimetustest vähemalt 1 eksemplar ostetakse keskkogusse.

Kindlasti komplekteeritakse:

A. Kultuuriajakirju: Akadeemia; Keel ja Kirjandus; Kunst.ee; Looming; Loomingu Raamatukogu – LR; Muusika; Õpetajate Leht; Sirp; Täheke; Teater. Muusika. Kino.; Vikerkaar.
B. Auhinnatud ja nomineeritud raamatuid, sh

- Eesti Kultuurkapitali preemia ja muu kohaliku kirjanduspreemia saanud väljaandeid.
- Äramärkimist leidnud teoseid ja nominente (nt Nukitsa preemia nominendid).
- Konkursi „25 kauneimat raamatut + 5 kaunimat lasteraamatut“ auhinnatud töid.

7.2.1 Ilukirjanduse komplekteerimine

Prioriteediks on

- eesti autorite ilukirjandus;
- tõlgitud väärtkirjandus;
- laste-ja noortekirjandus (moodustab 1/3 komplekteeritavast kirjandusest).

Raamatukogu kogudest moodustab ilukirjandus u. 65 %, see number on läbi aastate olnud stabiilne.

7.2.2 Erialakirjanduse komplekteerimine

Teadmiskirjandusest on eelistatud

- Eestit puudutav kirjandus (nt. Eesti ajalugu, loodust ja kultuuri käsitlevad teosed);
- teabekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad väljaanded (nii Eesti autorite teosed kui ka välisautorite eestikeelsed tõlked);
- elukestvat õpet toetav kirjandus – eri teadusalade väljaanded nii Eesti autoritelt, kui ka välisautorite eestikeelsed tõlked);
- Tartuga seotud väljaanded (s.h Tartu tuppa hangitavad väljaanded, mis moodustavad "Tartu kogu").

Võimalusel komplekteeritakse valikuliselt kõrgkoolide ja gümnaasiumide õpikuid, mida võib käsitleda kui aine käsiraamatut ja pakub huvi ka laiemale lugejaskonnale.

7.3. Võõrkeelsed väljaanded

Võõrkeelsete trükiste komplekteerimisel toetutakse enamasti osakondade juhatajate ja spetsialistide valikutele. Võimalusel arvestatakse ka lugejate soovitusi. Võõrkeelse erialakirjanduse hankimisel püütakse katta neid valdkondi, kus eestikeelsed väljaanded puuduvad või kus neid on vähe.

Võõrkeelse ilukirjanduse puhul püütakse tagada parim valik klassikat ja kaasaegset väärtkirjandust, aga ka ajaviitekirjandust. Ostetakse rahvusvaheliselt tunnustatud ja auhinnatud teoseid, näiteks tuntumaid välismaiseid preemiad saanud raamatuid (*Booker*, *Finlandia* jt.).

Koomikseid ja mangasid ostetakse keskkogu võõrkeelse kirjanduse saali ja Annelinna harukogusse (Annelinnas on raamatukogu kõige suurem koomiksite kogu).

Võõrkeelset perioodikat komplekteeritakse vastavalt vajadusele ning võimalustele

7.3.1. E-raamatud ja audioraamatud Overdriveis ja Libby's

E-raamatute ja audioraamatute komplekteerimisel lähtutakse lugejate soovidest, teose populaarsusest ja füüsilise eksemplari olemasolust raamatukogu kogus. Kui teos on paberraamatuna kogus juba olemas, siis üldjuhul seda e-raamatuna ei hangita (audioraamatute puhul seda põhimõtet ei rakendata).

Laenutusmudeli valikul, olgu selleks maksumus ühe laenutuse kohta (*CPC*), kasutuskordade arvuga piiratud juurdepääs (*metered access*) või ühe kasutaja litsents (*one copy/one user*), arvestatakse iga teose puhul eraldi selle populaarsust, lugejate nõudlust ja litsentsi hinda.

Komplekteerimisel on rõhk ingliskeelsel ilukirjandusel.

8. Raamatukogu ei komplekteeri

- ...väheväärtusliku sisuga väljaanded;
- kirjandust, mis sisaldab poliitreklaami või Eesti riigile vaenulikke ideid;
- vaid ühele kasutajale mõeldud väljaandeid (nt. värviraamatud, päevikud jmt);
- beebidele ja väikelastele mõeldud raamatuid (nt vanniraamatud, tekstiilist raamatud, nn "pusleraamatud" jmt);
- kinkeraamatuid, kalendreid ja teisi lühiajaliseks kasutuseks mõeldud trükiseid;
- algklasside ja keskastme õpikuid (sellega tegelevad kooli- ja arhiivraamatukogud).

9. Komplekteerimine osakondade kaupa

9.1. Ilukirjanduse osakond (eestikeelne ja võõrkeelne)

<u>Eestikeelne ilukirjandus</u>

romaanid, memuaarid	1-5 eksemplari, vajadusel rohkem
luulekogud	1-2 eksemplari, vajadusel rohkem
koolikirjandus (gümnaasiumi osa)	vastavalt vajadusele ja võimalustele

<u>Võõrkeelne ilukirjandus</u>

romaanid, jutukogud	1-2 eksemplari
graafilised romaanid, mangad, noortekirjandus	1-2 eksemplari
Eesti autorite tõlked erinevatesse keeltesse	valikuliselt 1 eksemplar
Venekeelne kirjandus*	valikuliselt 1 eksemplar

*Ostetakse Eestis ja väljaspool Venemaad ning Valgevenet ilmunud kirjandust.

9.2. Erialakirjanduse osakond

Eestikeelne erialakirjandus	1-3 eksemplari, vajadusel rohkem

Võõrkeelne erialakirjandus valikuliselt 1 eksemplar

Ajakirjad (eestikeelsed tehnika, aianduse ja käsitöö ajakirjad tehnikakirjanduse saali) 1-3 eksemplari ja valikuliselt võõrkeeltes 1 eksemplar.

9.3. Laste- ja noorteosakond

Laste- ja noorteosakonda komplekteeritakse kirjandust 3-16 aastastele lugejatele.

Komplekteerimise aluseks on väljaande laste- või noortepärasus (vastab laste või noorte eakohastele vajadustele, huvidele ja mõistmisvõimele).

Eestikeelne laste- ja noortekirjandus	1-5 eksemplari, vajadusel rohkem
Võõrkeelne laste- ja noortekirjandus	valikuliselt 1 eksemplari, vajadusel rohkem
Koolikirjandus (alg- ja põhikool)	vastavalt nõudmisele

Aabitsad (samas algklasside ja keskastme õpikut ei komplekteerita) 1-3 eksemplari

Õppe- ja lauamängud	valikuliselt 1 eksemplar
Lasteajakirjad	1-2 eksemplari

9.4. Muusikaosakond

Muusikaosakonda väljaannete hankimisel võetakse arvesse muusikaharrastajate ja õppijate ning muusikast huvitatute soove ja vajadusi. Muusikaosakonna töötajad tegelevad auviste, nootide ja pillide hankimise ja kirjeldamisega, raamatud, perioodika ja videosalvestised tellitakse koostöös kogude arenduse osakonnaga.

Eestikeelne raamat	1-3 eksemplari
Võõrkeelne raamat	valikuliselt 1 eksemplar
Eesti muusikaajakirjad	1-2 eksemplar
Võõrkeelsed muusikaajakirjad	valikuliselt 1 eksemplar

Auvistest hangitakse:

- nii eesti kui välismaise klassikalise muusika eri stiiliperioodide keskseid teoseid;
- Rahvamuusika puhul püütakse tagada igale maale iseloomulik;
- Popmuusika puhul püütakse pakkuda eri stiile, žanre ja perioode.

Filmidest hangitakse valikuliselt

- eesti mängufilme,
- kaasaegseid maailma filme;
- filmiklassikasse kuuluvaid väärtfilme.

9.5. Ajakirjanduse osakond

Tellitakse Eestis ilmuvaid laiale lugejaskonnale suunatud üleriigilisi ajalehti ja enamus maakonnalehti. Võimalusel ja vajadusel hangitakse neile ka digijuurdepääsud.

Ajakirjadest on eelistatud eelkõige kultuuriajakirjad ja enesetäiendamist toetavad ajakirjad.

Eestis ilmuvad ajalehed:

üleriigilised päeva- ja nädalalehed	3-7 eksemplari
maakonnalehed	1 eksemplar
Eestis ilmuvad ajakirjad	1-5 eksemplari

Võõrkeelsed ajakirjad	valikuliselt 1 eksemplar

9.6. Harukogud

Harukogud: Annelinna harukogu, Tammelinna harukogu, Karlova-Ropka harukogu ja Ilmatsalu harukogu.

Harukogule komplekteeritakse üldjuhul vastavalt nende soovidele.

Ilukirjandus	1 eksemplar, harva vajadusel ka rohkem.
Luulekogud	valikuliselt 1 eksemplar
Laste-ja noortekirjandus	1 eksemplar, vajadusel rohkem
Erialakirjandus	valikuliselt 1 eksemplar
Lauamängud	valikuliselt 1 eksemplar
Heliraamatuid jm auvised	valikuliselt 1 eksemplar

Võõrkeelne kirjandus valikuliselt 1 eksemplar

Perioodika:

Eesti päevalehed	1-3 eksemplari
levinumad eestikeelsed ajakirjad	1 eksemplar
võõrkeelsed ajakirjad	valikuliselt 1 eksemplar.

Annelinna raamatukogus on arvestatav koomiksite ja mangade kogu, mida igal aastal jooksvalt täiendatakse.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristina Pai
Direktor